

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Directie ROH/OenR
Kernteam Structuurvisie
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Tilburg, 9 mei 2010
Referentie WvL/vkk-b-100509

Betreft: Bezwaren/bedenkingen tegen en reactie op de ontwerp-Structuurvisie
Ruimtelijke Ordening Noord-Brabant 2010

Geacht College,

De vereniging kleine kernen noord-brabant heeft op de ledenvergadering van 21 april 2010 gediscussieerd over de leefbaarheid van de kleine kernen en daarbij middels een enquête aangegeven welke aspecten men van belang acht voor de leefbaarheid in de toekomst. Op de ledenvergaderingen van 11 en 18 november 2009 is uitvoerig stilgestaan bij de krimp van het aantal inwoners van de kleine kernen die zich in de huidige situatie reeds voltrekt in delen van onze provincie.

De vereniging kleine kernen noord-brabant telt momenteel 138 aangesloten dorpen tot 5000 inwoners en vertegenwoordigt de belangen van de bewoners van het platteland, totaal ca. 60 % van het grondgebied van Noord-Brabant.

Daar waar in dit bezwaarschrift wordt gesproken over de vereniging gaat het over de vereniging kleine kernen noord-brabant.

De woningbouw

Algemeen

De vereniging kleine kernen noord-brabant is van mening dat de leefbaarheid van de kleine kernen nog steeds onder forse druk staat. Er is sprake van een snel toenemende 'vergrijzing' van het Brabantse platteland. Starters op de woningmarkt hebben nauwelijks mogelijkheden om in hun eigen dorp aan een betaalbare woonruimte te komen, ondanks de initiatieven op gebied van CPO.

Daarnaast is er gebrek aan woningen voor senioren die voldoen aan de huidige kwaliteitseisen. Veel seniorenwoningen zijn sterk verouderd.

vereniging kleine kernen noord-brabant

De vereniging kleine kernen noord-brabant wijst op het belang van een evenwichtige demografische opbouw van de kleine kernen. Uit het ontwerp structuurvisie blijkt dat er in de toekomst niet meer op de gebruikelijke wijze contingenten worden toegekend.

Er komt een regionale overlegstructuur met 4 grote regio's waarin gemeenten en provincie de aantallen woningen voor het landelijk gebied toewijzen.

De vereniging kleine kernen noord-brabant heeft ernstige bedenkingen tegen een dergelijke werkwijze en vraagt om aandacht voor de volgende punten:

Verdeling contingenten

De vereniging kleine kernen noord-brabant wil als belangenbehartiger van de inmiddels 138 aangesloten dorpsraden van kleine kernen overleg met u voeren om op deze wijze invloed te hebben op de woningverdeling, met name de woningverdeling die noodzakelijk is voor de kleine kernen in Noord-Brabant. Gezien de ervaringen met gemeentelijke overlegsituaties in het verleden hebben wij geen vertrouwen in een eerlijke toewijzing van woningen aan kleine kernen.

Nog te bouwen woningen

In de ontwerp structuurvisie is weer een onevenredige verdeling tussen stad en land opgenomen. Naar aanleiding van onze inspraak bij het streekplan 2002 is de toewijzing van woningen gebaseerd op een toerekening van het aantal woningen voor **tenminste migratiesaldo 0**. Toch zien wij in deze ontwerp structuurvisie de oude zinsnede van "ten hoogste migratiesaldo 0" weer terugkeren. Het mag duidelijk zijn dat wij daar ernstige bezwaren tegen maken. Dit te meer omdat dit argument gebruikt kan worden in de regionale verdeling om de dorpen minder woningen toe te wijzen. Omwille van de leefbaarheid is het gewenst dat alle inwoners die in een kleine kern willen blijven wonen daartoe gelegenheid krijgen. Wij verzoeken u ten stelligste deze passage onder andere in H 7.1.2, 7.2.1.d en 7.2.2.5 zodanig aan te passen dat er een evenwichtige verdeling bestaat tussen stad en land.

Met name onder 7.3.1.d wonen dient de eigen woningbehoefte volgens het principe "**tenminste migratiesaldo 0**" te worden opgenomen.

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Regionale contingentering

De contingentering van woningen wordt volgens de ontwerp- structuurvisie in de nabije toekomst regionaal toegekend.

De vereniging kleine kernen tekent tegen de voorgestelde regio-indeling ernstig bezwaar aan en wel om de navolgende redenen:

- De regio's zijn te log om op microniveau van het platteland te kunnen opereren, om maatwerk voor de leefbaarheid te leveren;
- Het is in het (financieel) belang van de gemeentebestuurders om zoveel woningen op het eigen grondgebied te hebben. Dat betekent dat er geen directe aanleiding is om de bevordering van de leefbaarheid bij de verdeling van de woningbouw boven het eigen gemeentelijk belang te stellen.
- Daarnaast vreest de vereniging kleine kernen dat de positie van de kleine kernen niet sterk genoeg is om de gemeente ertoe te bewegen de prioriteit voor het bouwen bij de kleine kern te leggen. De ervaring leert dat op de eerste plaats door de gemeenten gekozen wordt voor de uitbreiding van de hoofdkern. Dit betekent dat de kleine kernen nog verder 'uitgekleed' worden.
- Naast de bezwaren die de vereniging kleine kernen maakt tegen deze regionale indeling wijst de vereniging er nadrukkelijk op dat de bewoners, c.q. de dorpsraden een zeer bepalende rol dienen te spelen bij de verdeling van de woningbouw.
- Verder tekent de vereniging hierbij aan dat, mede met het oog op zuinig ruimtegebruik, een oppervlaktecontingentering die gerelateerd is aan de plaatselijke situatie, mogelijkheden biedt om de knelpunten rond de hoeveelheid te bouwen woningen op te lossen;
- De ervaring met vinex-locaties heeft laten zien dat er woon/slaap gebieden ontstaan met geen enkele sociale cohesie, noch onderling, noch met de stad waartoe ze behoren.

Verder verzoekt de vereniging een verplichting op te nemen voor de regionale commissies ten behoeve van het bouwen voor de kleine kernen. In de richtlijnen voor de in te stellen regionale commissies dient een aanwijzing/verplichting te worden gegeven dat aan de kleine kernen tot 5000 inwoners een jaarlijks te bouwen aantal woningen wordt toegekend zodat:

- a een harmonische bevolkingsopbouw wordt waarborgd;
- b het inwonersaantal tenminste gelijk blijft;
- c alle inwoners die in het dorp willen blijven wonen daartoe de gelegenheid wordt geboden.

Bouwtempo

De vereniging kleine kernen noord-brabant spreekt zich nadrukkelijk uit voor een evenwichtige demografische samenlevingsopbouw in de kleine kernen. Een samenlevingsopbouw die de duurzaamheid van de kernen bevordert en de sociale dorpscohesie in stand houdt.

vereniging kleine kernen noord-brabant

De vereniging kleine kernen noord-brabant dringt dan ook nadrukkelijk op het volgende aan:

- Een jaarlijkse gelijkmatige woningbouw in de kleine kernen en geen stootsgewijze woningbouw. Ons inziens houdt een stootsgewijze en niet jaarlijkse woningbouw een evenwichtige bevolkingssamenstelling tegen en heeft directe gevolgen voor het voorzieningenniveau, met name voor de scholen in de kleine kernen.
- De provincie dient dorpsraden te ondersteunen bij de ontwikkeling van de in de IDOP's opgenomen woonlocaties, die noodzakelijk zijn om een leefbaar dorp te behouden. De provincie dient mede te sturen op bestemmingsplannen die bedoeld zijn om deze gelijkmatige woningbouw mogelijk te maken. Indien gemeenten hiervoor niet tijdig adequate plannen opstellen en goedkeuren, moet het mogelijk worden dat dorpsraden een beroep doen op een planteam van de provincie om dergelijke plannen op te stellen.
- De vereniging pleit ervoor dat Gedeputeerde Staten de continuïteit waarborgt voor de goedkeuring van hierboven genoemde plannen. Het gaat daarbij om plannen die een langere periode bestrijken, zodat niet telkens een dure en tijdrovende procedure behoeft te worden gevoerd. Ook daardoor loopt een gelijkmatige bouw gevaar.

Woningen voor starters en senioren

De mogelijke krimp van de bevolking wordt in de hand gewerkt door toename van de vergrijzing van de kleine kernen en tegelijkertijd het gebrek aan woonmogelijkheden voor de jongeren. De mogelijkheid van voorrang voor eigen inwoners van de Brabantse gemeenten door middel van een inschrijvings- en puntensysteem dat jongeren voorrang geeft bij het toewijzen van bouwgrond. Hiervoor dient de mogelijkheid te worden opgenomen in de Provinciale Verordening Ruimte Fase 2. Daarmee kunnen de gevolgen van de uitvoering van de Volkshuisvestingswet waardoor de bouwmogelijkheden van jongeren werden beperkt, weer worden gerepareerd.

De vereniging kleine kernen noord-brabant tekent bezwaar aan tegen en heeft opmerkingen over de volgende punten:

- In de ontwerp structuurvisie staat aangegeven dat de dorpen alleen nog mogen bouwen voor de eigen woningbehoefte. Het blijft echter onduidelijk op welke manier dit uitpakt voor de eigen bewoners. Hierboven worden ontwikkelingen geschetst die een zeer zorgelijk verloop hebben. De provincie zal zich bewuster moeten zijn van de consequenties van de in de structuurvisie genoemde voornemens! Wij pleiten voor een woningtoewijzing volgens het principe "tenminste migratiesaldo-0".

vereniging kleine kernen noord-brabant

- De provincie zal, meer dan uit de ontwerp structuurvisie blijkt, een stimulerende rol moeten spelen richting Brabantse gemeenten om de woonmogelijkheden voor jongeren in de kleine kernen te vergroten. Hiertoe verzoekt de vereniging kleine kernen noord-brabant de provincie om samenwerkingsverbanden tussen corporaties, gemeenten, dorpsraden en overige betrokkenen te stimuleren en te (laten) ondersteunen. De vereniging verzoekt hierbij de nadruk te leggen op een mentaliteitsverandering bij de gemeenten om te komen tot andere oplossingsmogelijkheden dan de huidige projectmatige bouw door ontwikkelaars. Gedacht wordt hierbij aan het meer uitgeven van bouw kavels voor zelfbouw, de splitsing van kavels van bestaande grotere woningen en het stimuleren van huurkoop mogelijkheden.
- Er wordt, ondanks de Volkshuisvestingswet, door de provincie samen met de gemeenten gezocht naar mogelijkheden om de woonmogelijkheden voor de eigen jonge inwoners voorrang te geven. Hiervoor dient de Provinciale Verordening Ruimte te worden aangepast.
- Speciale aandacht als provincie te schenken aan de specifieke problematiek van de kleine kernen die onderdeel uitmaken van de grote en middelgrote steden in Brabant.

Inbreiding

Uit het ontwerp structuurvisie komt het praktisch 'op slot zetten' van het buitengebied om enkele woningen te kunnen bouwen naar voren.

De vereniging kleine kernen noord-brabant wijst nadrukkelijk op de volgende consequenties:

- Er bestaat het gevaar dat inbreiding de typische plattelandsuitstraling van de kleine kernen in gevaar brengt. Het is van groot belang dat de eigenheid van deze kleine kernen behouden blijft.
- De open ruimten in de kleine kernen worden gebruikt als ontmoetingsplaats voor de dorpsbewoners en als speelplaats voor de jeugd. Omdat inbreiding nog bijna de enige mogelijkheid van kleine kernen voor uitbreiding betekent, bestaat het gevaar dat deze belangrijke 'sociale' plekken dreigen te verdwijnen.

Ruimte voor ruimteregeling

De vereniging kleine kernen noord-brabant merkt op dat:

- De bestaande ruimte voor ruimteregeling in strijd is met het centrale uitgangspunt van deze structuurvisie: ZUINIG RUIMTEGEBRUIK. Kavels van 1000 vierkante meter zijn te groot en daarmee onbetaalbaar voor de gemiddelde inwoner van de dorpen. Bovendien dreigen deze kavels in de vrije verkoop te worden verworven door mensen die weinig betrokkenheid hebben bij de sociale structuur van het dorp. Het mag in ieder geval niet zo zijn dat deze kavels een "not in my backyard" contour aan de buitenzijde van een dorp gaan vormen.

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Leefbaarheid

Algemeen

Al eerder is het beeld geschetst van een vergrijzend en leeglopend platteland. Het lijkt erop dat de aandacht van de provincie de komende jaren weer uitgaat naar de grote en middelgrote steden in Brabant.

Hoewel provinciale projecten ter stimulering van het opstellen van IDOP's en de succesvolle stimulering van de uitvoeringsplannen van IDOP's een groot succes blijken te zijn, dreigt er nu een ontluistering voor de dorpsbewoners die niet direct medewerking van de gemeente hebben gekregen voor het opstellen van een IDOP. Gezien de omschrijving, zoals opgenomen onder Hoofdstuk 7.2, die gericht is op een voorkeursbehandeling van de Brabantse steden, wordt het perspectief voor het Brabantse platteland aanzienlijk ingeperkt. Als deze weg verder wordt ingeslagen verwordt het Brabantse platteland tot een historisch museum voor de stedelingen. De vereniging kleine kernen noord-brabant wil zich dan ook de komende jaren inzetten voor de vitalisering van het Brabantse platteland en doet dit graag in nauwe samenwerking met de provinciale en lokale overheden.

Scheiding stad – platteland

De vereniging kleine kernen wijst nadrukkelijk op het belang van de ontwikkeling van een sociaal duurzaam Brabants platteland.

De vereniging kleine kernen noord-brabant maakt bezwaar tegen de voorkeursbehandeling die de Brabantse steden van de provincie krijgen en wel op de volgende wijze:

- De nadruk op de groeimogelijkheden van de grote steden en de hiermee gepaard gaande sterke scheiding tussen stad en platteland heeft directe consequenties voor de sociale samenhang van stad en platteland.
Door deze sterke scheiding glijdt de plattelandsomgeving af tot een woon/slaapplaats voor de rijke stedelingen en achtergebleven dorpelingen en worden de Brabantse steden het opvangnet voor de sociale problematiek in Brabant.
- Werken we toe naar een sociaal duurzaam Brabant, dan is een heterogene bevolkingssamenstelling een voorwaarde om dit te bereiken. Met deze sterke scheiding van stad en platteland kunnen we in de toekomst alleen nog spreken over heterogeniteit in de stedelijke omgeving en een homogene bevolkingssamenstelling van het platteland.
- In de ontwerp structuurvisie wordt gesproken over de afstemming van wonen en werken tussen steden. De vereniging wijst er nadrukkelijk op dat het niet alleen gaat om een afstemming tussen de steden, maar ook om de afstemming tussen de dorpen onderling.

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Aantasting leefbaarheid

Opvallend is ook dat er in de ontwerp structuurvisie geen onderscheid tussen plattelandsgemeenten wordt gemaakt. Toch zijn er grote verschillen. Niet alleen verschillen op het terrein van de bouwmogelijkheden, maar ook grote verschillen als het gaat om de aantasting van de leefbaarheid.

De vereniging kleine kernen noord-brabant wijst de provincie er met klem op:

- Bij de beleidsontwikkeling rekening te houden met deze verschillen en vraagt het mogelijk te maken om hier bijvoorbeeld bij het toewijzen van bouweenheden of het toekennen van stimuleringsgelden rekening mee te houden. De vereniging stelt voor om bij het toekennen van bouweenheden te werken aan de hand van leefbaarheidscriteria. Op deze wijze is het in sommige gevallen mogelijk om bouwcontingenten vrij te maken voor die dorpen waar de leefbaarheid extra onder druk staat.
- De vereniging pleit nadrukkelijk voor het behoud van een knelpuntencontingent woningen om hiermee de leefbaarheid van de kleine kernen te stimuleren. Wij wijzen er op dat dit van groot belang is voor die kleine kernen waar de eigen bewoners nauwelijks kansen hebben op de woningmarkt omdat de druk vanuit de steden hierop te groot is.
- Dat het verdwijnen van de landbouw voor een aantal Brabantse regio's een nog verdere aantasting van de leefbaarheid betekent.
De boerenbevolking maakt in veel kleine kernen een belangrijk deel uit van de bevolking en is van oudsher betrokken bij veel maatschappelijke activiteiten. Een mogelijk vertrek van deze groep dorpsbewoners betekent een directe aanslag op de sociale cohesie van het dorp. De vereniging vraagt de provincie dan ook nog meer extra aandacht te besteden aan de sociale gevolgen en de daarmee samenhangende vitalisering van het platteland ten gevolge van de reconstructie.

Bedrijvigheid op het platteland

Landbouw

Uit de ontwerp structuurvisie wordt duidelijk dat er ingrijpende maatregelen op stapel staan voor de Brabantse landbouw. In het kader van de reconstructie verdwijnen landbouwgebieden door het afbouwen of verplaatsen van landbouwbedrijven. Er wordt in de ontwerp structuurvisie gesproken over een duurzame, veelzijdige en economische rendabele landbouw.

Economie

Brabant, zo blijkt ook uit de ontwerp structuurvisie, is een sterke economische factor in Nederland. In de ontwerp structuurvisie wordt sterk ingezet op de stedelijke economie als belangrijkste factor voor Brabant. Wij zetten daarbij toch kanttekeningen omdat er een wisselwerking bestaat tussen de economie van het platteland en die van de steden.

vereniging kleine kernen noord-brabant

Het belang van bedrijvigheid op het platteland

Op het Brabantse platteland vinden we een keur van bedrijvigheid die zorgt voor een groot gedeelte van het bruto provinciaal product. We spreken dan over zowel agrarische bedrijvigheid in al zijn facetten als over niet-agrarische bedrijvigheid die sterk in opkomst is.

In 2009 is in opdracht van de provincie een studie uitgevoerd door ETIN (september 2009) waarin het belang van de plattelandseconomie van Brabant in cijfers wordt weergegeven. Tevens is gezocht naar nieuwe economische dragers.

- *Agrarische bedrijvigheid*

In 2007 zijn er in Brabant nog 13.875 agrarische bedrijven met daarin 37.725 banen. Daarmee is sprake van een afname van 6,2% in het aantal bedrijven en 5,0% in de werkgelegenheid ten opzichte van 2004.

- *Niet-agrarische bedrijvigheid*

In andere (niet agrarische) bedrijfstakken zijn er in de Brabantse landelijke regio's in 2007 51.900 bedrijven en 308.030 werkzame personen. Daarmee is ruim een kwart (26,2 %) van de banen en 35,7 % van alle vestigingen in Brabant te vinden in de landelijke regio's.

De geschetste ontwikkelingen:

- De agrarische sector zal in delen van Noord-Brabant verdwijnen als belangrijkste economische drager in het buitengebied. Alleen in de landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) houdt agrarische productie het primaat;
- De leefbaarheid in veel dorpen op het platteland staat onder druk door het langzaam verdwijnen van voorzieningen als gevolg van de vergrijzing en ontgroening, de toegenomen mobiliteit van consumenten en de opkomst van ICT en Internet;
- Nieuwe economische dragers (NED) in dorpen en het buitengebied zijn hard nodig om de leefbaarheid op het Brabantse platteland op peil te houden;

Dan is er volgens de vereniging meer nodig dan toerisme en zorgboerderijen!

Belangrijke aanbevelingen in het rapport:

- Behoud de bestaande bedrijvigheid op het platteland, door de aanwezige bedrijven in kernrand en lintbebouwing (buurtschappen) gelegenheid te bieden om economisch te kunnen voortbestaan. Om een neventak of hoofdactiviteit economisch rendabel te kunnen exploiteren, zal toch enige schaal toegestaan moeten worden.
- Geef meer ruimte in de VAB's in de kernrandzone's (extensivering-rood) ten behoeve van gebruik voor de huisvesting van ambachtelijke en dienstverlenende activiteiten.
- Het is belangrijk dat er een breed draagvlak is onder de inwoners en bedrijven op het platteland voor initiatieven en het beleid (bijv. de reconstructie). Betrek daarom collectieven van inwoners en bedrijven vroegtijdig bij de plannen. Denk daarbij aan ondernemersverenigingen, dorpsraden en de vereniging van kleine kernen.

vereniging kleine kernen
noord-brabant

Voor het platteland is het van belang om onderstaande hoofdpunten in de structuurvisie als speerpunten op te nemen:

- Ontwikkeling van kernrandzone's voor de ruimtelijke opvang van economische activiteiten die vanwege belemmeringen niet meer op de bestaande locatie kan worden uitgevoerd.
- Het ontwikkelen van bestemmingsplannen voor woningbouwlocaties om de hoeveelheid woningen voor natuurlijke aanwas te realiseren en tevens achterstanden weg te werken.
- Kansen geven en stimuleren van nieuwe economische dragers voor het platteland om de economische dynamiek, die noodzakelijk is voor de leefbaarheid, te behouden.

Wij verzoeken u een meer evenwichtige benadering van de economische kracht van Brabant te schetsen in de ontwerp structuurvisie.

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid van kleine kernen is essentieel voor de leefbaarheid van het platteland. In de ontwerp structuurvisie wordt vooral en terecht ingegaan op de hoofdstructuren. Toch willen wij ook aandacht vragen voor de bereikbaarheid van het platteland.

Buurtbussen nemen daarbij een belangrijke plaats in maar hebben veelal een beperkte dienstregeling. Vervoer op maat kan hierbij de lacune opvullen die overblijft.

Inzet van regiotaxi's is een middel om openbaar vervoer (OV) op maat te organiseren voor de kwetsbare groepen. In één zin: Een van-huis-naar-knooppunten vervoer (en v.v.), met aansluiting op het reguliere vervoer in de regio: Eenvoudig en eenduidig Openbaar Vervoer, tot in alle uithoeken van Brabant.

Hoewel bereikbaarheid en vervoer geen direct ruimtelijk effect heeft, willen wij er toch graag in deze context melding van maken, vanwege de integrale benadering van keuzes.

Graag zijn wij bereid deze inspraakreactie mondeling toe te lichten.

In afwachting van uw reactie,

Hoogachtend,

W.J.G. van Lith
Voorzitter vereniging kleine kernen noord-brabant